ויקרא ד

א. פון פסוק [1] „ונפש כי תקריב קרבן מנחה וגו״ (און ניט „כי תקריב מנחה״ [2]) — לערנט מען אפ אין תו״כ אז א יחיד קען מנדב זיין אויך לבונה יין (שמן), וואס קומען צוזאמען מיטן קרבן, און אויך עצים: „היחיד מתנדב עצים״ [3].

ווייטער שטייט אין תו״כ [4]: „כשם שאין שנים מביאין מנחה נדבה כך אין מביאין לא יין ולא לבונה ולא עצים״.

דארף מען פארשטיין: מען געפינט דאך א קרבן עצים וואס איז געבראכט געווארן בשותפות — דער קרבן העצים פון די ט׳ משפחות, ווי די משנה זאגט אין תענית [5] „זמן עצי הכהנים והעם תשעה כו״, און די גמרא [6] איז מסביר „כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה ועמדו אלו והתנדבו משלהם וכך התנו נביאים שביניהן שאפילו לשכה מלאה עצים יהיו אלו מתנדבין משלהן שנאמר [7] והגורלות הפלנו על קרבן העצים הכהנים הלוים והעם להביא לבית אלקינו לבית אבותינו לעתים מזומנים שנה בשנה לבער על מזבח ה׳ אלקינו ככתוב בתורה״ — וואס פון פשטות המשך הסיפור און פסוק און דער משנה איז משמע אז דאס איז געבראכט געווארן פון די בני המשפחה צוזאמען אלס שותפות׳דיקער קרבן פון דער משפחה [8].

ב. בפשטות וואלט מען געקענט פארענטפערן, אז דער דין פון נדבת עצים אין תו״כ, רעדט וועגן אן אנדער סוג קרבן ווי דער „קרבן העצים״ וואס שטייט ביי „זמן עצי הכהנים והעם״:

אין תו״כ רעדט זיך וועגן א קרבן עצים (פון א יחיד, ווי דער לשון אין תו״כ: „היחיד מתנדב כו״), וואס מען איז זיי מקריב אלס קרבן אויפן מזבח — און אויף דעם איז געזאגט געווארן דער דין אז מען קען עס ניט ברייגען בשותפות: אבער „זמן עצי הכהנים והעם כו״ פון די ט׳ משפחות רעדט (ניט וועגן עצים וואס מ׳האט מנדב געווען זיי גופא אלס קרבן, נאר) וועגן עצים למערכה, ווי עס שטייט אין דער ברייתא, כנ״ל כשעלו בני הגולה לא מצאו עצים בלשכה כו׳ ככתוב בתורה — ד. ה. די עצים וואס מ׳האט געדארפט אויפן מזבח בכדי עס זאל זיין א מערכה ואש אויף וועלכע צו מקריב זיין קרבנות — און די עצים קענען געבראכט ווערן אויך בשותפות, (ובפרט אז מ׳האט דאך זיי סייווי געדארפט איבערגעבן צום ציבור קודם ההקרבה פון קרבנות ציבור ווי עס שטייט אין תוספתא [9]).

עס פאדערט זיך אבער נאך ביאור, ווארום בנוגע דעם לימוד פון „מתנדבין

---

1) פרשתנו ב, א.
2) ראה פ׳ הראב״ד ור״ש משאנץ בתו״כ עה״כ (פרשתא ח, ג).
3) שם, ז.
4) פ״י, ו.
5) כו, א.
6) שם כח, א. תוספתא תענית פ״ג, ה.
7) נחמי׳ י, לה.
8) וכן משמע מתענית (יב, א) „יו״ט שלנו הוא״.
9) שם. וכ״ה בירושלמי שקלים פ״ד ה״א. וש״נ. בבבלי תענית לא הובא זה שמסרו לצבור אבל מובן הוא, מזה שכ׳ „לא מצאו עצים בלשכה כו׳ אפילו לשכה מלאה עצים״. ראה משנה למלך הל׳ כלי המקדש פ״ו ה״ט. חסדי דוד לתוספתא שם.

עצים", בריינגט די גמרא [10] אַ פלוגתא: „קרבן [11] מלמד שמתנדבין עצים .. וכן הוא אומר והגורלות הפלנו על קרבן העצים. רבי אומר עצים קרבן הם טעונין מלח וטעונין הגשה (און אויף דעם איז די גמרא ממשיך) אמר רבא ולדברי רבי עצים טעונין קמיצה אמר רב פפא לדברי רבי עצים צריכין עצים",

איז ממנ"פ: אויב אַז „והגורלות הפלנו על קרבן העצים" איז דער זעלבער ענין ווי דער דין פון מתנדבין עצים [12] — וואָס אַזוי איז אויך משמע פון לשון התוספתא [13] „מה ראו זמן עצי הכהנים והעם לימנות" (וואָס די שאלה איז [14]: וויבאַלד אַז נדבת העצים איז אַ זאַך וואָס איז שייך ביי יעדן יחיד, היינט פאַרוואָס האָט מען דעם קרבן העצים פון די ט' משפחות אויסגעטיילט באופן מיוחד — איז דאָך מוכח לכאורה, אַז דאָס איז דער זעלבער ענין) — איז ווי אַזוי קומען זיי בשותפות ?

און אויב לדעת רבנן זיינען זיי צוויי באַזונדערע זאַכן כנ"ל, איז וואָס איז די ראי' פון „והגורלות הפלנו על קרבן העצים" צום ענין וואָס אַ יחיד קען מנדב זיין עצים אַלס אַ קרבן ?

אויך פאַדערט זיך הסברה, וואָס איז דער טעם המחלוקת פון רבי און די רבנן. דבפשטות איז סיי די רבנן סיי רבי לערנען דאָס אַרויס פון „קרבן מנחה" און אויך רבי איז זיך סומך אויפן פסוק „והגורלות הפלנו על קרבן העצים" (וואָס פון דעם פסוק דוקא ווייס מען אַז עצים ווערן אַנגערופן קרבן [15], ובמילא קען מען פון קרבן מנחה מרבה זיין אויך עצים) [16].

ג. עפ"י הנ"ל איז מובן אַז מען קען ניט פאַרענטפערן קושי' הנ"ל (ס"א) ע"פ דעם וואָס מפרשים לערנען איין [17], אַז דאָס וואָס נדבת עצים קען ניט קומען בשותפות איז נאָר לויט דעם מ"ד וואָס האַלט אַז דעם דין פון מתנדבים לבונה יין שמן ועצים לערנט מען אַפ פון „קרבן" וואָס שטייט בא „מנחה" [18] („כשם שאין שנים מביאין מנחה נדבה כך אין מביאין לא יין ולא לבונה ולא עצים"), אָבער לויט דעם מ"ד וואָס לערנט אַפ [19] אַז מען קען מנדב זיין „יין ושמן" פון פסוק „אזרח" [20] וואָס שטייט

10) מנחות כ, ב. קו, ב.

11) בפרש"י (מנחות) „קרבן — נפש כי תקריב קרבן מנחה וגו'". וכ"ה בתוד"ה לדברי (כ, ב). אבל ברבינו גרשום ובפיה"מ שם (קו, ב) הביאו הכתוב דתחילת פרשתנו „אדם כי יקריב מכם קרבן". ובדפוסים שלפנינו הובא בפנים הגמרא (כ, ב) קרבן (מנחה). וראה לקמן הערה 24.

12) ראה אוצה"ג — תשובות לתענית ע' 34. המגי' במל"מ פ"ד מהל' שקלים ה"ו.

13) שם. וכ"ה בירושלמי שקלים שם. תענית פ"ד ה"ד. מגילה פ"א ה"ד. ובבבלי הל' „למה הוצרכו לומר זמן עצי כו'".

14) כן פי' בקה"ע לירושלמי שם.

15) ראה חידושי הרשב"א (מנחות כ, ב) לדעת רבי „ולכך מרבינן נמי עצים שנקראו קרבן במקום אחר לדין מנחה". ועד"ז בראב"ד וק"א כאן. וראה ר"ש משאנץ שם (ג) „והתם קאמר רבי אפי' עצים נקראו קרבן והוצרך להביא מנא לן שנקראו קרבן כו'". וכן מוכח מפרש"י מנחות כ, א ד"ה עצים, שהביא הכתוב „שנאמר והגורלות הפלנו גו'" אף שבמסקנא בגמרא (ע"ב) מפרש דהברייתא אויל לדעת רבי.

16) ראה ראב"ד וקרבן אהרן לתו"כ כאן. וחידושי הרשב"א שם.

17) ראה פי' ר"ש משאנץ לתו"כ פ"י, ו. מלבי"ם שם (אבל לא בתירוץ קושי"א הנ"ל).

18) כבתו"כ שם (פרשתא ח, ג ואילך).

19) מנחות קז, א.

20) שלח טו, יג.

ביי נסכים זיינען זיי ניט גלייך צו מנחה און מ'קען זיי ברייגען בשותפות[21],

דערמיט ווערט דאך ניט פאר־ענטפערט די קושיא הנ"ל, הניחא יין ושמן, אבער א) „והגורלות הפלנו על קרבן העצים וגו" איז דאך א פסוק וואס דארף שטימען לויט אלע דיעות, אויך לויט דעם מ"ד וואס האלט אז עצים קומען ניט בשותפות. ב) דאס וואס אין דער גמרא[19] איז דא א סברא, אז „מתנדבין שמן" ווערט אפגעלערנט (לויט איין מ"ד) פון „אזרח" וואס שטייט ביי נסכים, איז דאס דוקא לדעת רבי (משא"כ לדעת רבנן איז פשוט לכו"ע, אז מען לערנט דאס אפ פון „קרבן מנחה")[19] — און לדעת רבי[22] קען מען דאך ניט ברייגען דעם קרבן עצים בשותפות, וויבאלד אז זיי האבן דעם דין פון א קרבן מנחה[23], וואס דעריבער איז טעונין מלח וטעונין הגשה און קמיצה פונקט ווי א קרבן מנחה[24].

ד. אין הסברת התוכן פונעם קרבן העצים (במס' תענית) געפינט מען כמה דיעות.

אין פירוש המשניות[25] זאגט דער רמב"ם אז אין דעם טאג וואס די משפחות האבן געבראכט „עצים לאש המערכה", היו מקריבין קרבנות נדבה וזהו קרבן העצים והעתים המזומנים הכתובים בעזרא"; און — בפרטיות —

---

21) במנחות שם הובא רק לענין יין ושמן. וברי"ש משאנץ „אמאי אין מתנדבין שנים יין ושמן ולבונה ועצים", וכנראה כוונתו ע"ד מ"ש במלבי"ם דלפי"ז יש ללמוד לבונה ועצים במ"מ מן יין.

22) נוסף לזה גם בהנוגע לשמן מסיים שם „והתניא קרבן מלמד שמתנדבין שמן כו' מאן שמעת לי' כו' רבי כו' א"ל אי תניא תניא", שגם ר"פ הודה לזה — ראה תוד"ה אי תניא שם.

23) ולכן גם את"ל שהדרשא בתו"כ „כשם שאין שנים מביאין מנחה נדבה כך אין מביאין כו' עצים" אינו אליבא דרבי *), הרי דעת רבי מפורש (מנחות קד, ב. תו"כ שם לפנ"ז פרק ח, ב) „לא סילק הכתוב אלא מנחה שנאמר נפש" (ובתוד"ה נפש (זבחים ה, סע"ב) דסמך ע"מ שכתב „קרבנו") שבזה נכלל עצים. וראה תוד"ה לדברי רבי (מנחות כ, סע"ב) לדעת רבי. חידושי הרשב"א שם.

---

*) ראה מלבי"ם. ושם „וכ"מ (דהשותפין מביאין יין ושמן עצים כו'), לדברי רבי שלמד מן כל נדריהם וכל נדבותם אשר יקריבו הכל באים בשותפות". אבל ראה ברבנו הלל לתו"כ שם על מה שכ' „באה בנדבת שנים" הביא הדרשה דרבי „לכל נדריהם ולכל נדבותם כו'", וראה שם בהקטע שלאח"ז „וכולהו

---

24) אבל י"ל שע"פ פי' רבינו גרשום ופיה"מ במנחות (קו, ב) דלא הביאו הכתוב דקרבן מנחה כ"א „אדם כי יקריב מכם קרבן", באים עצים בשותפות [ראה דרשת התו"כ רפ"ג (הובא בפרש"י) עה"פ בהמשך הכתוב „תקריבו" מלמד שהיא באה נדבת שנים]. וכן בדעת רבי כי' ברבנו גרשום שם „וטעונה הגשה ומלח כשאר קרבנות" *, ולא כפרש"י שם, כמנחה. ובגמרא לפנינו (כ, ב) בדברי רבי „עצים קרבן מנחה הן". וראה שטמ"ק שם על הגליון. וצ"ע מדוע חידשו דרשה חדשה ולא כבתו"כ שמפורש הלימוד מ„קרבן" שנאמר במנחה, וע"פ המבואר לקמן בפנים י"ל, ראה הערה 52. וראה חידושי הרשב"א למנחות כ, ב.

25) תענית פ"ד מ"ה.

מקרבן מנחה אתרבו כו' וכי היכא דמנחה אינה בשותפות כו', ומשמע שזהו גם לדעת רבי. וגם בהר"ש משאנץ שם כ' „אלא לסוגי' דמנחות כו' **תימא אמאי** אין מתנדבין כו'". ואולי כוונתו (דהמלבי"ם) רק **ע"פ** דברי רבי.

*) ולפ"ז לכאורה י"ל דזה שצריך קמיצה לדעתו הוא מכיון שאין שייך בהם שחיטה כבקרבנות בכלל, וקמיצה במקום שחיטה (זבחים יג, ב) ולא לפי שהיא כקרבן מנחה. אבל צ"ע דהרי לדעת רבי עצים טעונין **הגשה**, שזהו רק במנחה. ואולי למד זה ממנחה (ראה מנחות ס, א. במשנה). אבל ברבינו גרשום למעילה (יט, ב): הואיל ומקיש להו **למנחה** כו' צריך נמי קמיצה.

ועוד שינויים בר"ג שם: א) „ור' לא אמר ב' גזירין כו' ולא קא יהיב בהו שיעורא כמה ליתי". ולא כברש"י שם כ, ב (שטמ"ק אות ט). דגם לרבי ב' גזירין, ב) „ושירי אותן עצים לכהנים". ולא כבתוד"ה לדברי (שם כ, ב) דהשריים קרבין לעצמן. **ואכ"מ.**

אין ספר „היד" זאגט דער רמב"ם[26]: „ומהו קרבן העצים, זמן קבוע הי' למשפחות משפחות לצאת ליערים להביא עצים למערכה ויום שיגיע לבני משפחה זו להביא העצים היו מקריבין עולות נדבה וזהו קרבן העצים והי' להם כמו יו"ט ואסורין בו בהספד ותענית ובעשיית מלאכה ודבר זה מנהג" — ד. ה. אז „קרבן העצים" מיינט ניט אַ קרבן פון עצים, נאָר אַז אינעם זמן וואָס זיי האָבן געבראַכט די עצים „למערכה" האָבן זיי געבראַכט „עולות נדבה" און די עולות ווערן אַנגערופן „קרבן העצים" — דער קרבן (פון עולת נדבה — וואָס מ'האָט געבראַכט ביום הבאת) העצים (צוליב די עצים).

דער ריטב"א[27] איז מסביר: „שהיו מבערים במזבח בפני עצמו מן העצים שהתרבו (שהתנדבו)[28] וזה הי' קרבן העצים, וכן אמרו כו' ששני גיזרין היו קרבין עם תמיד של בין הערביים וזהו מוכיח כי קרבן עצים ממש הוא" — אז די עצים אליין האָט מען מקריב געווען אלס קרבן[29].

רש"י איז מפרש אין דער משנה[30], אַז אין דעם טאָג וואָס די „כהנים והעם מתנדבים להביא עצים והיו מקריבים קרבן אותו היום ואפילו היו עצים הרבה למערכה היו אלו מתנדבין ומקריבין באלו ט' זמנים". פון פרש"י איז משמע לכאורה, ווי דעת הרמב"ם אין דעם, אַז ניט די עצים זיינען געווען דער קרבן, נאָר מ'האָט מקריב געווען אַ באַזונדער קרבן (אין צוזאַמענהאַנג מיט די) עצים — און ווי ער איז מפרש במ"א[31] „משפחות של ישראל שקבוע להם ימים בכל שנה להביא עצים למקדש לצורך המערכה ומביאין קרבן עצים עמהן": רש"י איז אַבער ניט מפרש (ווי דאָס טוט דער רמב"ם) וואָס פאַר אַ קרבן מ'האָט דעמאָלט געבראַכט.

דאַרף מען פאַרשטיין: א) לדעת הרמב"ם (און אויך לדעת רש"י) פון וואַנעט ווייס מען אַז „קרבן העצים" — מיינט (ניט כפשוטו, נאָר) אַ קרבן צוליב נדבת העצים — מען געפינט דאָך אַז די עצים למערכה ווערן אַנגערופן קרבן, ווי דער רמב"ם אליין זאָגט עס במפורש[32].

ב) לאידך גיסא, לדעת הריטב"א אַז די עצים אליין זיינען געווען אַ קרבן[33] אויפן מזבח — צ"ע: עס שטייט דאָך במפורש אַז די עצים האָט'ן געבראַכט ווייל „לא מצאו עצים בלשכה ועמדו אלו והתנדבו משלהם וכך התנו נביאים

---

26) פ"ו מהלכות כלי המקדש ה"ט. וכ"כ במאירי תענית שם מ"ד. בפי' ר"י מלוניל לתענית שם „וקרבן העצים י"ל שאותן המתנדבים להביא עצים למערכה היו רגילין להביא קרבן בהמה בו ביום כו'".

27) במשנה תענית שם (כו, א) בשם י"א. וראה פי' ר"י מלוניל שם (כהובא במלאכ"ש תענית שם) „וי"ל שלא היו מקריבין כו'".

28) בריטב"א נדפס „שהתרבו" ובהגהות כ. ל. שם הגי' „שהתנדבו".

29) ובאוצה"ג תענית — תשובות (ע' 34) „קרבן עצים חכמים תקנוהו כמה ששנו חכמ' הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירים ותניא קרבן מלמד שמתנדבין עצים וכמה שני גזירים וכו' והגורלות הפלנו על קרבן העצים". וראה פני משה לירושלמי שקלים שם בפי' דברי הירושלמי מתניתא פליגא על ר"י. לקמן הערה 48.

30) תענית כו, א. ד"ה תשעה.

31) מגילה ה, א. ובשינוי ל' קצת ברש"י על הרי"ף מגילה שם.

32) רפי"ד מהלכות מעה"ק, ובכס"מ שם מציין „בסיפרא פ"ט".

33) וראה גבורת ארי תענית במשנה ד"ה „קרבן עצים" דהקשה עמ"ש הריטב"א „וכן אמרינן כו' ששני גזרין היו קריבין עם תמיד של בין הערביים" דהא ב' גזרי עצים חוב הם לתמידים ולא נדבה כו'.

שביניהן כו״ — און ווי׳באלד אז די סיבה פון דער נדבת עצים איז געווען דאס וואס ס׳איז ניט געווען קיין עצים למערכה, דארף מען דאך זאגן אז אין דעם איז באשטאנען דער „מתנדבים משלהם״.

ג) לדעת רש״י — וואס פאר א קרבן האט מען מקריב געווען אויפן מזבח [34]?

ה. דער ביאור בזה: לדעת רבנן וואס לערנען אפ פון „קרבן — מלמד שמתנדבין עצים״, געפינט מען בכללות צוויי שיטות בנוגע דעם דין וגדר פון עצים. רבינו גרשום [35] זאגט: „וקסבר תנא קמא דאותן גזירין קריבין להכשר הקרבנות על המערכה״ [36]. און אזוי איז אויך משמע פון לשון הרמב״ם אין פיה״מ [35]: „לפי שהכרחי להביא בכל יום שני גזרין נוספים על המזבח לא פחות מכך כו״ [37]. דער ראב״ד [38] אבער האלט, אז לדעת רבנן האט מען די עצים מקריב געווען בפ״ע: — ס׳איז אבער מובן אז אויך לשיטת הראב״ד מוז מען זאגן, אז די עצים זיינען (לפי דעת רבנן) ניט קיין קרבן גמור [39] (ווי לדעת רבי) [40].

וי״ל אז אין דער מחלוקת צווישן רבי און די רבנן — גייען זיי לשיטתייהו, וואס מען געפינט בכ״מ אין די מחלוקת פון רבי ובר פלוגתי׳, ובפרט מיט רבנן: א לשון אין דער תורה אדער אין דברי חז״ל (ועד״ז בל׳ בנ״א כדלקמן) — צי דאס ווערט געטייטשט דוקא: א) כפשוטו ממש, ב) ובכל הפרטים, אדער דאס קען מיינען נאר א טייל, אדער — איין פרט.

ובנדו״ד: לדעת רבי, ווי׳באלד מ״לערנט אפ פון „קרבן מנחה״ אז עצים „מקרי קרבן״ און „מתנדבים עצים״, ובפרט אז מ׳געפינט א פסוק „קרבן העצים״ [41], זאגט מען כפשוטו — אז די עצים אליין זיינען א קרבן און אז זיי האבן דעם דין קרבן בכל הפרטים: און דעריבער לערנט רבי אז די עצים דארפן האבן מלח הגשה וכו׳, אלע פרטים ווי א קרבן מנחה [42] — כפשוטו.

לויט די רבנן אבער, הגם אז מען לערנט טאקע אפ „קרבן מלמד שמתנדבים עצים״ און דער פסוק רופט זיי אן „קרבן העצים״, איז דאס ניט מכריח א חידוש גדול אז עצים זיינען א קרבן ובכל הפרטים, נאר דיו צו מחדש זיין אז זיי פארמאגן איין פרט פון א

---

34) גם צלה״ב האריכות בפרש״י תענית יב, א ד״ה שיו״ט דמסיים „במס׳ מנחות אמרינן המתנדב עצים לא יפחות משני גזירין ועצים טעונין קמיצה טעונין הגשה כו״ דלכאורה א) למאי נפק״מ שם. ב) זהו לפי דעת רבי ולא כהלכתא — דעת רבנן. ג) את״ל שנוגע להפי׳ דקרבן העצים הו״ל לפרש במשנה תענית (כו, א) בפירוש ענין קרבן העצים ולא בדף יב, א ששם הוא דרך אגב לענין התענינו בו ולא השלמנוהו (ת״ב שחל בשבת) מפני שיו״ט שלנו — בהלכות ודיני תענית.

35) למנחות קו, ב.

36) וראה ירושלמי שקלים (ובתענית ומגילה) שם „במכשירי קרבן״ ובמפרשים שם.

37) כ״ה בהוצאת קאפאח. ובדפוסים לפנינו בשינוי לשון.

38) בפירושו לתו״כ הנ״ל „מנין שהיחיד מתנדב עצים״. וראה קרבן אהרן שם. ולהעיר מלשון רש״י נחמי׳ שם קרבן העצים — „תקרובת של עצי המערכה למזבח״.

39) ראה תוד״ה מלמד מנחות כ, ס״ב.

40) בראב״ד שם „לדעת רבנן הבאין בפ״ע ילפינן להו מעצים הבאים עם הזבח כו׳ אבל עצים דאינהו גופייהו איקרי קרבן כיון דכתיב במנחה קרבן מנחה לעצים כו׳״. וראה ק״א שם.

ובשטמ״ק מנחות עה״ג שם (אות א׳ גליון) „רבי כו׳ ויש לה קדושת הגוף דאילו רבנן אין לה קדושת הגוף ויכול לפדותה, אבל לרבי הוי קדושת הגוף ממש כמו מנחה״. ובתוד״ה יצאו (שם כא, א) דלרבי יש בעצים משום נותר ופיגול.

41) ראה לעיל הערה 15.

42) אבל ראה לעיל הערה 24 לדעת ר״ג.

קרבן — זיי ווערן פֿאַרברענט אויפֿן מזבח, ווי אַ קרבן, אַדער לדעת הראב"ד, אַז מ'איז זיי מקריב בפ"ע אויפֿן מזבח [43].

ו. עפ"ז איז אויך מובן בנדו"ד: וויבאַלד דער רמב"ם פסק'נט ווי די רבנן — איז אפילו אַז מ'זאָל זאָגן אַז די עצים אַליין ברייגט מען אויפֿן מזבח (כדעת הראב"ד) [44], וויבאַלד אַבער אַז זיי זיינען ניט קיין קרבן גמור, איז ניט מסתבר אַז צוליב דעם זאָל דער טאָג זיין כמו יו"ט ואסורין בו בהספד ובתענית [45] —

ובפרט נאָך אַז ווי ס'איז משמע האַלט דער רמב"ם אַז דאָס וואָס "מתנדבים עצים" מיינט נאָר למערכה (און אויך דאָס איז מספיק אויף צו רופן זיי "קרבן") [46], איז דאָך אַוודאי שווער צו זאָגן אַז די נדבת עצים למערכה איז דאָס געווען דער "קרבן העצים" פון די

43) ועפ"ז יומתקו דברי הגמרא (שם כ, ב): מאן שמעת ליה דאמר עצים אקרי קרבן רבי, וראה תוד"ה מלמד בסופו.

44) ראה מל"מ הל' כלי המקדש שם: דע"כ לא בעינן שיהיו משל צבור אלא במה שהוא צורך למזבח אבל כל שיש צורך במערכה יכול להתנדב להביא עצים כמו כל קרבן נדבה וכמ"ש רבינו ריש פי"ד ופי"ו מהל' מעה"ק דין יג. ועי"ש. ובמנ"ח מצוה רפה בסופו דפלוגתת רבי ורבנן אם עצים הם קרבן היינו במתנדב עצים למזבח לא עצי המערכה רק להקריבם כו'. וכ"פ הרמב"ם בהל' מעה"ק. וכוונתו בפשטות למ"ש שם פט"ז הי"ג. וראה הערה 47.

45) משא"כ להמל"מ הנ"ל. וראה פני משה לירושלמי שקלים שם. לקמן הערה 48.

46) ראה רמב"ם פי"ד מהל' מעה"ק סה"א "או עצים למערכה מפני שהן כקרבן" ובכס"מ שם "בסיפרא פ"ט". ובפ"ט מהלכות ביאת המקדש ה"ה "והמסדר שני גזרי עצים על המערכה ה"ה כמקטיר איברים וחייב מיתה שהעצים קרבן הוא", ומשנה מל' הגמרא (יומא כד, ב. צויין בכס"מ (וראה שם כז, ב) — דעת ר"י) דהוי עבודה תמה. אבל לא כתבו לגבי עצי המערכה בכלל. וראה מ"ש בפיה"מ מנחות שם. וראה מכתבי תורה מכתב קמו.

ט' משפחות און אַז צוליב דעם זאָל דער טאָג זיין "כמו יו"ט ואסורין בו בהספד ובתענית כו'": די עצים זיינען דאָך נאָר אַ הכשר קרבן און סו"ס איז מען זיי מנדב לצבור [47], היינט ווי קען מען זאָגן

47) שהרי עצי המערכה לקרבנות (גם דשל יחיד) צ"ל של צבור כמ"ש במל"מ וחסדי דוד (דלעיל הערה 9) בהט' משפחות. וראה מנחות (בקרבן יחיד) כא, ב ואילך, הביא עצים כו' משל צבור. תו"כ ויקרא א, ח (פ"ו, ה), ב, יג (פ"ד, ה). רמב"ם הל' איסו"מ ספ"ה (וראה שם רפ"ד דשקלים). לח"מ שם פ"ו ה"ב. ולפי התוספתא שקלים פ"ג, ג שהובא בתוד"ה מלמד (מנחות כ, ב) יחיד המנדב עצים לדעת רבנן מוסרו לצבור, ראה מפרשים לתוספתא שם. וכן תפס הרב המגי' במל"מ (פ"ד מהל' שקלים ה"ז) בזה שמתנדבים עצים. ולפ"ז י"ל שזהו גם כוונת הרמב"ם ברפי"ד ובפט"ז מהל' מעה"ק שם. ועפ"ז מובן בפשטות מש"כ בפט"ז הי"ג שם "ואם רצה להביא דמי עצים יביא". ראה ברכת הזבח למנחות ק, ב. חסדי דוד לתוספתא שקלים שם (נדפס בפ"ע). וראה מכתבי תורה שם. ושם "דגדר קרבן עצים הרמב"ם לא ס"ל כלל". עי"ש.

ולפ"ז צ"ל שהחידוש דרבנן מלמד שמתנדבים עצים הוא: א) דמהני מסירה לצבור, וכמ"ש הרמב"ם פ"ח מהלכות כלי המקדש ה"ז. ב) הרי"ז נקרא שהוא התנדב קרבן (ולא רק נדבה לבדה"ב וכיו"ב). שלכן כתבו הרמב"ם ברפי"ד מהל' מעה"ק, נוסף על דין הנ"ל בהלכות כלי המקדש, ונוגע להדין דאבל אינו משלח קרבנות כל שבעה אפי' עצים (רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ב ה"א). אף שלפ"ז צע"ק דברפי"ד מהלכות מעה"ק כתבו ביחד דמתנדב או נודר יין בפ"ע או לבונה בפ"ע או שמן בפ"ע או עצים למערכה. וכן כללם יחד לענין הדין דאבל בהלכות ביאת המקדש שם. ובאחרונים הביאו ראי' מזה (ממ"ש הרמב"ם אבל אינו משלח עצים. ועוד) שס"ל שהוא דין קרבן בפ"ע על המערכה. אבל להעיר דמצינו שייכות היחיד גם בקרבנות צבור ממש, וכבמחצית השקל דאף דנעשית לגמרי ממון צבור בכ"ז בקש משה (קרח טז, טו. במדב"ר פי"ח, י. פרש"י שם) "אל תפן אל מנחתם" שיש להם חלק כו' (ראה סה"מ תשי"א ע' 31 בהערה). וא"כ לא יפלא

*) ראה ירושלמי שקלים תענית ומגילה הנ"ל ובמפרשים שם. מל"מ ושעה"מ הלכות שקלים שם. גבו"א תענית כח, א. ד"ה שאפילו ואילך.

אז צוליב דעם זאל עס זיין „כמו יו״ט ואסורין בו בהספד ובתענית״ ביי דער משפחה[48]. דעריבער לערנט דער רמב״ם אז „ויום שיגיע לבני משפחה זו להביא העצים היו מקריבין עולות נדבה וזהו קרבן העצים ו(מהאי טעמא) הי׳ להם כמו יו״ט ואסורין בו בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה״ — מצד די עולות נדבה[49] וואס זיינען אַ קרבן גמור[50].

און ס׳איז קיין קושיא ניט וואס אזא קרבן ווערט (לויטן רמב״ם) אנגערופן „קרבן העצים״ (כאטש אז ניט די עצים אליין זיינען דער קרבן) — וואָרום וויבאלד אז דער רמב״ם פסק׳נט ווי די חכמים דרבי, כנ״ל, אז מ׳קען טייטשן אויך ניט כפשוטו ממש, עד״ז אויך בא „קרבן העצים״ — מיינט עס (ניט כפשוטו; עצים אלס קרבן, נאר) עולות נדבה וואס קומען צוזאמען (צוליב) העצים[51].

[ולדעת הרמב״ם איז אויך קיין קושיא ניט וואס די ט׳ משפחות האבן געבראכט די עצים בשותפות, וואָרום די עצים זיינען דאך געווען נאר למערכה און ניט קיין קרבן, ובמילא קען מען זיי ברייגען

בנדו״ד. ולהעיר מתוס׳ רפ״ד דפסחים מירושלמי „א״כ קרבן תמיד שהוא לכל ישראל כו׳ יהא בכל יום אסור במלאכה ומשני שאני תמיד כו״ (וראה מפענצ׳פ פ״ד ס״ב וס״ד, ושי״נ). ועצ״ע בכ״ז. ואכ״מ.

48) אבל להפני משה בירושלמי שקלים שם מביא הירושלמי ראי׳ לדעה א׳ דהעצים למערכה לא הוי מכשירי קרבן כ״א גופו של קרבן ולכן אסור בהספד ותענית ודוחה ת״ב. ואולי כוונתו דהעצים הם קרבן יחיד ולכן הוי כגופו של קרבן וכפי׳ הראב״ד לתו״כ ופשטות דברי הריטב״א הנ״ל. אבל דוחק הוא, דהרי מדובר בעצים (שבאו במקום עצים שבלשכה, היינו) למערכה. וכ״כ בשע״מ הל׳ שקלים שם בסופו דלר׳ אחא לרבנן בירושלמי שם באים עצים משל יחיד והיינו קרא דנחמי׳. ולפי׳ הק״ע דאף לקרבנות צבור התנדבו אלו ולכן נשאר היו״ט לדורות. וראה תק״ח שם. וכמה גי׳ ופירושים בירושלמי. וראה שי״ק שם. מפרשי הירושלמי במגילה פ״א ה״ד. ועוד.

49) וכ״כ במל״מ הל׳ כלי המקדש שם, דהיו״ט שלהם ואיסור הספד ותענית לא הי׳ מצד עצי המערכה כ״א מצד העולות נדבה.

50) במל״מ שם כתב דמ״ש הרמב״ם בה״י „אפילו יחיד שהתנדב עצים או גזרים במערכה אסור באותו היום בהספד ובתענית ובעשיית מלאכה ודבר זה מנהג״ — „לא מיירי בדמסר לצבור אלא הכוונה היא שהתנדב עצים משלו כו׳ (כנ״ל הערה 44) יכול להתנדב להביא עצים עמו כמו כל קרבן נדבה וכמ״ש רבינו ריש פי״ד ופי״ו מהל׳ מע״ק דין י״ג עי״ש״. אבל (נוסף על הנ״ל בהערה 47, שי״ל לדעת הרמב״ם שמוסרו לצבור) לפי״ז א״מ: א) לשון הרמב״ם „אפילו יחיד שהתנדב כו״ משמע שהחידוש הוא רק בזה שיחיד התנדב. ולא חידוש בעצם הענין. ב) הו״ל להביא כאן ראי׳ דעצים איקרי קרבן כברפי״ד דמעה״ק.

ואולי י״ל דגם ביחיד שהתנדב עצים כוונתו שהביא עמו עולת נדבה״, ואי״צ לכתוב זה בפירוש כיון שבא בהמשך להלכה שלפנ״ז. ועפ״ז מובן מש״כ „עצים או גזרים במערכה״ ולא כל׳ הירושלמי (פסחים פ״ד ה״א, חגיגה פ״ב ה״ד — צויין בכס״מ) „עצים למוקד וגיזרים למערכה״: בירושלמי העצים הם (קרבן) למוקד. וברמב״ם גם העצים הם למערכה. ולפ״ז מה שכ׳ עוה״פ „ודבר זה מנהג״ (אף שלכאורה זהו אותו הדין דה״ט. ולהמל״מ מובן בפשטות) היינו בנוגע ליחיד. ולהעיר שבכמה דפוסים ליתא הסיום בה״י „ודבר זה מנהג״. וראה מעשה רוקח לרמב״ם שם ה״ט וה״י.

51) וי״ל שלכן הביא ברפי״ד דמעה״ק (וכן בפי׳ המשניות (מנחות שם *)) הכ׳ „ולקרבן העצים״ ולא הכ׳ „והגורלות הפלנו גו״ שהובא בגמרא, כי הכתוב „והגורלות הפלנו על קרבן העצים״ הקרבן שם הוא עולות נדבה לדעתו (הל׳ כלי המקדש שם ה״ט ויו״ד) והוצרך להביא ראי׳ שהעצים עצמם למערכה נק׳ קרבן.

---

*) ראה רש״י לענין אבל אינו משלח עצים (זבחים צט. סע״ב) „המתנדב עצים מביא קרבן עמהן״.

*) בפיה״מ הוצאת קאפאח „קרבן העצים״. ולפי״ז י״ל שכוונתו להכ׳ „והגורלות הפלנו גו״.

אויך בשותפות[52]; און עולות נדבה קומען דאָך בשותפות[53]).

ז. רש"י אָבער, וואָס איז בפירושו (אויך על הש"ס) אַ פשטן (ניט קיין פסק'ן)[54], איז ער מפרש כפשוטו במקרא ובש"ס: „קרבן עצים" איז ניט עצים למערכה, וואָרום זיי זיינען ניט קיין קרבן ופשיטא — ניט בכל הפרטים; און מהאי טעמא איז ער אויך ניט מפרש אַז מ'האָט מקריב געווען עולות נדבה וכיו"ב (ווייל (נוסף אויף דעם וואָס מ'קען פרעגן מנה"מ) איז דאָס ניט מתאים לפשטות הל' „קרבן עצים").

און דעריבער זאָגט ער בפירושו[55] „באלו הט' זמנים היו הכהנים והעם מתנדבים להביא עצים והיו מקריבים קרבן אותו היום ואפילו היו עצים הרבה למערכה היו אלו מתנדבין ומקריבין באלו תשעה זמנים", אָדער ווי ער זאָגט אין דער אַנדער משנה[31]: „שהיו משפחות של ישראל שקבוע להם ימים בכל שנה להביא עצים למקדש לצורך המערכה ומביאין קרבן עצים עמהן" — וואָס דערפון גופא, וואָס ער זאָגט אַז זיי האָבן מקריב געווען אַ קרבן און איז ניט מפרש וואָס איז געווען דער קרבן, י"ל אַז לדעתו (ולפי פשוטן של קרא ומרז"ל) איז דער קרבן געווען פון די עצים גופא[56]: אַ חלק פון די עצים וואָס זיי האָבן מנדב געווען איז געווען למערכה, און אַ טייל — האָבן זיי מקריב געווען בתור קרבן ממש[57].

עפ"ז וועט אויך זיין מובן דער הסבר הריטב"א: „שהיו מבערים במזבח בפני עצמו מן העצים שהתרבו (שהתנדבו) וזה הי' קרבן העצים .. וזה מוכיח כי קרבן עצים ממש הוא ולא שאר קרבנות שהיו מביאין באותו יום" — אויך לדעתו האָט מען געבראָכט די עצים למערכה, ווי ס'איז משמע בפשטות הדברים, ער קומט נאָר שולל זיין אַז דאָס איז ניט געווען קיין באַזונדער קרבן (פון די סוגי קרבנות הידועים), נאָר „מן העצים שהתרבו (שהתנדבו)"[58] — פון (אַ טייל פון) די עצים וואָס זיי האָבן מנדב געווען פאַר דעם מזבח[59] האָט מען

---

52) ועפ"ז מובן בפשטות מה שהשמיט הרמב"ם בפי"ד דמעה"ק ה"ב הדין דאין שנים מביאין עצים. וי"ל שלכן הביא הרמב"ם בפיה"מ מנחות (וכן רבינו גרשום שם) הכתוב „אדם כי יקריב מכם קרבן" ולא הכ' „קרבן" שנאמר אצל „מנחה" כפרש"י, וכמפורש בתו"כ, כי הרמב"ם מפרש הסתם משנה אליבא דהלכתא — כת"ק, וא"כ מביאין עצים בשותפות (כדלעיל הערה 24). משא"כ התו"כ דלמד מקרבן מנחה (מפרש הרמב"ם ש)הוא לדעת רבי ולדעתו „כשם שאין שנים מביאין מנחה נדבה כך אין מביאין עצים" (ודלא כנ"ל (הערה 23) דלרבי א"צ לזה).

53) מנחות קד, ב. תו"כ (הנ"ל הערה 24. ועוד). רמב"ם שם רפ"ג. פי"ג ה"ב.

54) יד מלאכי כללי רש"י כו' אות א' וב'.

55) במשנה תענית דמפרש גם הענין. משא"כ בפרש"י לנחמי' (הנ"ל בהערה 38) דמפרש רק התיבות.

56) ראה גבורת ארי תענית שם סד"ה קרבן עצים „כדפרש"י עיקר כו' או שמא אפילו עצים הביאו כו'".

57) אבל אינו מפרט דיני קרבן עצים זה, משא"כ בפרש"י תענית יב, א מסיים „במס' מנחות אמרינן המתנדב עצים לא יפחות משני גזירין ועצים טעונין קמיצה טעונין הגשה כו'", כי עפ"ז (שהוא קרבן גמור) יובן ביותר מה ש„לא השלמנוהו (ת"ב) מפני שיו"ט שלנו הוא". וראה לעיל הערה 48 בפי' דברי הירושלמי שם. מל"מ הל' כלי המקדש שם. גבורת ארי למס' תענית שם (יב, א ד"ה דאמר ר"א כו').

עפ"ז מובן מש"כ המאירי בתענית במשנה קרבן עצים „וגדולי הרבנים פרשו קרבן עצים בדרך אחרת כו'".

58) עפ"י המבואר בפנים אולי יש לקיים הגירסא שבדפוס „שהתרבו".

59) וי"ל (בדוחק) שזהו שהביא הריטב"א „וכן אמרו כו' ששני גיזרין היו קרבין עם תמיד כו'"

מקריב [60] געווען א „קרבן עצים" [61].

און לויט דעם איז מובן (לדעת רש"י והריטב"א) אז אין די ט' זמנים האבן טאקע די משפחות מנדב געווען די עצים אין אן אופן פון משפחה־שותפות און זיי האבן דאס געקענט טאן היות אז דאס זיינען געווען נאר צוליב די עצים למערכה; אבער דאס וואס מ'האט פון די עצים געגומען אויף מקריב זיין אלס „קרבן עצים" אויפן מזבח, איז דאס געווען ניט באופן של שותפות, נאר פאר יעדער יחיד בפ"ע [62] (אף שדוחק קצת).

ח. וי"ל כנ"ל, אז אין דער מחלוקת פון רבי מיט די רבנן בנוגע צו קרבן העצים גייען זיי יעדער לשיטתי' בכ"מ בש"ס, ומהם:

אין סדר זרעים (מס' ברכות [63]) „ק"ש ככתבה דברי רבי וחכמים אומרים בכל לשון" — רבי האלט אז דער חיוב פון קריאת שמע, דארף זיין געגוי מיט אלע פרטים ווי די פרשיות שטייען אין דער תורה, אויך אין פרט פון — „ככתבה". די רבנן האלטן אבער, אז ס'איז מספיק „בכל לשון": מען דארף ניט האבן אז עס זאל זיין אויך „ככתבה", נאר ס'איז געגוג דאס וואס דער תוכן הענין איז קריאת שמע.

און כאטש אז די גמרא איז מסביר די טעמים פון רבי ורבנן: „מ"ט דרבי אמר קרא והיו בהווייתן יהו ורבנן מאי טעמייהו אמר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע", איז אבער די לשיטתי' הנ"ל די סיבה פארוואס רבי נעמט אן דווקא דעם דרש פון „והיו" און די רבנן — דעם דרש פון „שמע בכל לשון וכו'".

און אזוי איז אויך מובן פון דעם וואס די גמרא איז ממשיך „למימרא דסבר רבי דכל התורה כולה בכל לשון נאמרה, דאי ס"ד בלשון הקודש נאמרה והיו דכתב רחמנא למה לי. איצטריך משום דכתיב שמע למימרא דסברי רבנן דכל התורה כולה בלשון הקודש נאמרה, דאי

לדוגמא נקט *, שמצינו הבאת קרבן ביחד עם עצים. וי"ל שלכן הביא שני גזירין עם תמיד של בין הערביים ולא עם תמיד של שחר, כי ב' גזירין בבקר באים בהמשך לסידור המערכת (ראה יומא כד, ב. ובפרש"י שם ד"ה בהאי פליגי. ומי שזכה בתרומת הדשן זכה בסידור המערכה וסדור שני גזרי עצים (שם כז, ב. וש"נ)) משא"כ דתמיד של בין הערביים.

60) ולפ"ז הרי זה כדוגמת עצים דיחיד שבירושלמי הנ"ל (בהערה 50), שבפשטות „עצים למזבח וגיזרים למערכה" הוא שמביא שניהם, העצים מביא למזבח כקרבן, וגיזרים למערכה — לצבור (משא"כ דעת הרמב"ם (הנ"ל שם) „עצים או גזרים"), ולכן „אסור בהספד ותענית ומלעשות בו מלאכה בו ביום". וראה קרבן העדה פסחים שם „תנא והדר מפרש כר'". ועפ"ז הרי"ז כדעת רבי (לר"פ) במנחות ד„עצים צריכין עצים" (ראה פרש"י שם (כ, ב) „ביא עצים אחרים להסיקו", ושם (קו, ב) „בעצי הקדש כשאר קרבנות"). וראה מכתבי תורה מכ' קמח בתחלתו. אבל להעיר דבירושלמי הל' „הרי עלי עצים כר'". ובתוד"ה מלמד מנחות (כ, ב) „הא דפליג הכא כר' היינו כשאמר הרי עלי כר' עצים אלו למזבח כדתניא בתוספתא כו'".

61) אבל צ"ע אם יש לפרש כן באוצה"ג (הובא לעיל הערה 29) דשם משמע שהי' רק קרבן בפ"ע. [אבל י"ל דכ' רק מה שצריך להשמיענו בקרבן העצים משא"כ עצים למערכה פשיטא היא]. וכן לאידך לפי' השני דר"י מלוניל (הנ"ל הערה 27) משמע שהי' רק עצי המערכה.

---

*) דמזה שדייק וכתב שני גיזרין היו קרבין עם תמיד כו' ולא „דמצינו הקרבת שני גיזרין (וכיו"ב)" — ע"ד מ"ש בפיה"מ מנחות קו, ב. פרש"י שם כ, ב. ושטמ"ק שם אות ז. ראב"ד בפי' לתו"כ שם — משמע, דאין כוונתו להביא ראי' דמצינו הקרבה מיוחדת של עצים לבד ממערכה, אלא כבפנים.

62) ראה פרש"י להריי"ף מגילה שם „יצא זה דנדבה היא ושל יחידים". ובריטב"א הנ"ל „שאין קרבן עצים יו"ט (אלא) לכל א' ואי ביומו". אבל בפשטות כוונתו „כל א'" — כל משפחה.

63) יג, א.

ס"ד בכל לשון נאמרה שמע דכתב רחמנא ל"ל. איצטריך משום דכתיב והיו", ד. ה. אז די עצם סברא איז מכריח לויט רבי אז קריאת שמע דארף זיין „ככתבה", און לויט די רבנן — „בכל לשון": און דער לימוד פון די פסוקים, איז נאר צו באווארענען און שולל זיין די משמעות הפכית פון דעם צווייטן פסוק.

ט. אין סדר מועד (מס' סוכה[64]): „רבי אומר כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה וחכ"א אפילו אינה מחזקת אלא ראשו ורובו כשרה":

אין תורה[65] שטייט „בסוכות תשבו שבעת ימים" זאגט די גמרא[66] אז עס דארף זיין „תשבו כעין תדורו" — האלט רבי אז דער „תשבו כעין תדורו" דארף זיין כפשוטו ובכל הפרטים[67], און דער־פאר דארף די סוכה האבן ד"א על ד"א כעין תדורו ממש פון א בית; די חכמים האלטן, אז עס מוז ניט זיין „כעין תדורו" כפשוטו ובכל הפרטים, נאר עס איז גענוג „כעין תדורו" אין דעם פרט וואס זי איז מחזקת ראשו ורובו — א דירת ארעי און עס קען דארטן זיין ישיבה — תשבו[68], מען דארף אבער ניט האבן אז אויך דער בנין הסוכה זאל זיין „כעין תדורו".

יוד. אזוי געפינט מען אויך בנוגע צום לשון ודעת בנ"א אין סדר נשים: „אמר רבי כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי ופליגי רבנן עלי"[69], אז איינער זאגט, לדוגמא, „הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז", איז זי לויט רבי „מגורשת מעכשיו"[70], און לויט די רבנן ווערט זי מגורשת נאר דעם ווי זי גיט די מאתים זוז —

שיטת רבי איז, אז בשעת ס'איז דא א דיבור און א מעשה בפועל וואס ער טוט איצט (כאטש דערביי זאגט ער „על מנת" פון א שפעטערדיקן תנאי), נעמט מען דאס אן כפשוטו ובכל הפרטים, די מעשה טוט ער אפ גלייך איצט נאר ער איז מוסיף „על מנת" — אז זי זאל דער־נאך מקיים זיין די פעולת התנאי; און דעריבער זאגט ער, אז „כל האומר על מנת" איז פונקט ווי ער וואלט געזאגט „מעכשיו".

די רבנן האלטן, אז מ'קען ניט מחדש זיין (מוסיף זיין) „מעכשיו" — כאטש אז בלי החידוש וועט די מעשה און די אמירה ניט זיין כפשוטם, און דעריבער זאגן זיי אז דער גט איז חל ערשט שפעטער[71] וועז זי איז מקיים דעם תנאי[72].

---

64) ג, א. וש"נ.

65) אמור כג, מב. ולהעיר מבעל העיטור הל' סוכה (הובא בהגהות חשק שלמה סוכה שם) דשלשתן ב"ש וב"ה ורבי מקרא אחד דרשו בסוכות תשבו כו'.

66) שם כח, ב. ובמשנה שם „כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו ארעי".

67) וראה שם ז, ב דדעת רבי דדירת קבע בעינן.

68) ראה שם ג, רע"ב לימא רבי היא ולא רבנן כו' אפילו רבנן מודו כו'.

69) גיטין עד, א. וש"נ.

70) „דה"ק מעכשיו יהא גט ע"מ שתקיימי התנאי" — פרש"י שם ד"ה כאומר.

71) וכן יש לפרש (בדוחק עכ"פ) גם לדעת ר"י „דהכל מודים באומר על מנת כאומר מעכשיו דמי לא נחלקו אלא במהיום ולאחר מיתה", דלרבי הוי מעשה נתינת הגט נגמר מיד משא"כ לרבנן אין מעשה נגמר מיד — ראה תוד"ה אדמיפלגי (שם, ע"ב).

72) וברמב"ם שפסק בקרבן העצים (ובהשאר הנ"ל) כרבנן, וכתב ד„כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי" (הלכות אישות פ"ו הי"ז) בפשטות י"ל כי ס"ל כר"י דלא נחלקו בזה, ורק בהיום ולאחר מיתה ובזה הרי פסק (הלכות גירושין פ"ט הי"ד) „הרי זו ספק מגורשת".

יא. אָט דער „לשיטתי״ פון רבי און די רבנן געפינט מען אויך ביים אָפּ־ לערנען איין ענין פון אַ צווייטן בגז״ש — אין סדר נזיקין (מס׳ סנהדרין [73]): „הזיד במעילה (בשעת אײנער האָט מועל געווען במזיד אין הקדש) רבי אומר במיתה, וחכ״א באזהרה. מאי טעמא דרבי, אמר ר׳ אבהו גמר חטא חטא מתרומה מה להלן במיתה אף כאן במיתה. ורבנן אמרי אמר קרא בו בו ולא במעילה״.

לויט רבי, וויבאַלד דער גאַנצער דין פון מעילה ביי הקדש ווערט אָפּגע־ לערנט בגז״ש פון תרומה, דאַרף מען אַננעמען אַז די תורה מיינט דעם לימוד בפשטות ובכל הפרטים — אויך לגבי מיתה; משא״כ לדעת רבנן, כאָטש אַז אויך לדעתם לערנט מען אָפּ חטא חטא מתרומה [74], און דערפאַר איז דאָ אַן אזהרה ווען „הזיד במעילה״, וויבאַלד אַבער אַז לפי שיטתם איז דער לימוד (בגז״ש) לאו דוקא כפשוטו ובכל הפרטים, האַלטן זיי דעריבער אַז געפינענדיק אַ מיעוט פון „בו״ איז מען ממעט „הזיד במעילה״ פון מיתה [75].

יב. עפ״ז י״ל אַז דעם „לשיטתי״ הנ״ל פון רבי און די רבנן געפינט מען אויך אין די מחלוקת וואו ניט די רבנן, נאָר אַ יחיד איז דער בר פלוגתא פון רבי (אַז דער בר פלוגתא פון רבי גייט לפי שיטת רבנן אין די מחלוקת הנ״ל):

אין סדר קדשים (מס׳ מנחות [76]): „כלי שרת שעשאן של עץ רבי פוסל ורבי יוסף ברבי יהודא מכשיר במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי ור״י ברבי יהודה דריש ריבויי ומיעוטי, רבי דריש כללי ופרטי ועשית מנורת כלל זהב טהור פרט מקשה תיעשה המנורה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת. ריב״י דריש ריבויי ומיעוטי ועשית מנורת ריבה זהב טהור מיעט מקשה תיעשה המנורה חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ומאי ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט של חרס״:

לדעת רבי, וואָס האַלט אַז אַ לימוד וריבוי איז (וואָס מער) כפשוטו און אין וואָס מער פרטים גלייך צו דעם ענין פון וועלכן מען איז מרבה ולומד — איז דריש כללי ופרטי [77], וואָס איז מרבה נאָר „כעין הפרט״ — דומים לפרט [78].

ריב״י וואָס גייט בשיטת רבנן דרבי, אַז אויך ווען ס׳איז דאָ אַ דמיון אין איין פרט וכיו״ב האָט עס אַ שייכות און מען קען עס אַנרופן בשם המקור (כבענינינו:

---

73) פד, א. וש״נ. ואף שהובא בכ״מ לא בסדר נזיקין ההסברה בדברי תנא קמא ורבי היא בסנהדרין.

74) ראה פרש״י שם ד״ה בו.

75) בזבחים צא, ב. מנחות קו, א (לפי׳ התוס׳ ד״ה אי תניא תניא), ס״ל לר״פ דלדעת רבי דון מינה ואוקי באתרה ולרבנן דון מינה ומינה, ולכאורה זהו היפך הנ״ל. אבל י״ל: א) דשם יש „באתרא״ דיניך משלו דמפורש דיני שמן לנסכים (ועד״ז י״ל בתנופה בזבחי שלמי צבור (מנחות סב, ס״א) דלרב המנונא פליגי בדון מינה). משא״כ כאן דכל דין מעילה בקדשים למדין מתרומה. ב) בשמן הלימוד הוא מיתור תיבה (או בנין אב כבזבחי שלמי צבור), משא״כ במעילה הוא גז״ש, שהריי״ז כאילו נכתב הלמד אצל המלמד (ראה שטמ״ק ב״ק (כה, ב) מהרא״ש ד״ה אלא — בשם הר״מ). אבל ראה מפרשי מנחות קו, ב (ברה״ז. צ״ק. חק נתן). אנציק׳ תלמודית בערכו. ועצ״ע.

76) כח, ב. וש״נ.

77) וראה שבועות ד, ב. ושם (ה, ר״א) „בעלמא כללי ופרטי דריש (רבי) והכא כר״.

78) ראה פרש״י סוכה נ, ס״ב „כלל שני כר׳ בא להוסיף עליו ודייך אם תוסיף עליו את הדומים לפרט כר׳ והדורש בריבוי ומיעוט כר׳ אהני לרבויי כל מילי דאלו דברים שהן כעין הפרט לא איצטריך כר״.

קרבן העצים) — איז דריש[79] ריבויי ומיעוטי, וואס „ריבה כל מילי"[80], אויך די וואס ניט בדומה להפרט[78], ומיעט נאר „של חרס"[81], וואס איז „פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפי' למלך בו"ד"[82].

יג. אן ענין אין טהרות: „הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל רבי מטמא, רבי יוסי ברבי יהודה מטהר. במאי קא מיפלגי, מ"ס אהל זרוק לאו שמי' אהל, ומ"ס אהל זרוק שמי' אהל"[83].

לדעת רבי, כדי אן אהל זאל חוצץ זיין בפני הטומאה, דארף ער זיין גלייך צו אן אהל (בכל הפרטים), וואס איז ניט מיטלטל[84], דעמאלט האט ער א דין אהל אויף ניט חוצץ זיין: דאקעגן לשיטת ריב"י, הגם אז דאס איז ניט גלייך בכל הפרטים צו אן אהל, וויבאלד אבער אז עס איז גלייך אין דעם וואס דאס איז א מקום לעצמו האט עס א דין פון אהל און ס'איז חוצץ בפני הטומאה, וכשיטת רבנן הנ"ל. וטהור.

(משיחת כ' מנ"א תשל"ב)

---

79) וכן י"ל בברייתא קמייתא דר"פ שם „מר (ריב"י) סבר מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת ומר (רבי) סבר מה הפרט מפורש דבר חשוב אף כל דבר חשוב (דוקא)".

80) וראה גם המשך הגמרא שם (הרא' לברייתא אחריתי) בצד ההיפך — „ושל שבעה לא יעשה ואפי' משאר מיני מתכות (ובפרש"י שם „משום דדומה לשל מקדש") ר"י בר"י אף של עץ לא יעשה כדרך שעשו בית חשמונאי" (ובפרש"י שם: „שהרי הוא כדרך כו'").

81) וברמב"ם (הל' ביה"ח פ"א הי"ח) „המנורה וכו' אלא מן המתכת בלבד ואם עשאום כו'", ובכס"מ שם „ופסק רבינו כר"י ב"ר יהודה". אף שבפשטות י"ל דפסק כרבי ע"פ ברייתא אחריתי דר"י שם. ראה חק נתן מנחות שם. פר"ח יו"ד סי' סד סק"ז. הר המור' שם. וראה נו"כ (מהדו"ת) יו"ד סי' רג בהגה"ה.

82) פרש"י מנחות שם ד"ה של חרס. וראה טוטה יד, ב.

83) עירובין ל, סע"ב. וש"נ.

84) ולדעת כמה ראשונים (ר"ח עירובין לא, א. רשב"א בשם הר"ח שם. ועוד) פי' אהל זרוק היינו שראוי להיזרק ממקום למקום, אף שעכשיו מונח הוא. ומ"מ דעת רבי שאינו אהל כיון שאינו קבוע במקום אחד כל הזמן כאהל גמור. וראה אנציק' תלמודית בערכו כמה פירושים.